

Ida Fink

Vége

*M*ég mindig az erkélyen álldogáltak, bár késő éjszaka volt már, néhány óra múlva hajnalodott. Alattuk sötét és kihalt volt az utca, a park fái borzas, fekete fejekként meredeztek. Megint csend lett, túl nagy a történetek után. Időnként eldübörgött az éjszakai belvárosi villamos, elshant halkán egy-egy autó. Fülledt nyári éjszaka volt, levél se rezzen, meleg lehelettel szuszogott a forró napon felhevült aszfalt.

A fiú végighúzta tenyerét az erkélykorláton, és megérintette a lány kezét. Fagyos volt, görcsösen összeszorított ujjaival mintha védett volna valamit.

– Látod – mondta a fiú. – Nem történt semmi.

A lány nem fordította felé tekintetét, csak a városi háztetők fölötti sűrű sötétséget nézte, de érezte, hogy a fiú is hallgatózik. Azt mondta: „nem történt semmi”, de ő is figyelt.

– Ne félj, nyugodtan mehetünk lefeküdni.

Még egyszer megismételte: – Nem történt semmi.

– Nem félek – válaszolta neki a lány hangosan, ingerülten, de szavai elszálltak az utca mélyébe, mint az apró, siető léptek. – Nem vagyok már gyerek, ne beszélj úgy velem, mint egy pólyással. Ne is hazudj, mert tudom, hogy te is hallgatózol.

– De ha egyszer tényleg az én kicsim vagy – mondta mosolyogva –, az én édes, kicsi gyerekelem...

– Most mit bosszantasz? Hisz úgyis... – folytatta, de elállt a szava a mondat közepén.

Zajt hallottak, először távolinak tűnt, majd egyre tisztábban és közelebről hallották. De csak egy teherautó volt.

– Emlékszel, hogy kezdődött? – kérdezte, amikor megint csend lett. Tiszta, magas hangja volt. A fiú behunyta a szemét, és azt gondolta: szeretem, nem akarom, hogy féljen.

– Tudni akarom – erősködött a lány –, hogy emlékszel-e.

– Persze hogy emlékszem. Még dalba is tudnám foglalni azokat a perceket, de tudod, milyen szörnyű hangom van.

– Most ne viccelj. Ez egy fontos éjszaka.

Karjába vette a lányt, érezte, hogy reszket:

– Kincsem, ez az éjszaka fontos, mert a miénk...

A sötétben elkapta a lány rosszálló pillantását, most nem volt kedve viccelődni, visszautasította a gyengédséget.

– Emlékszem – helyeselt gyorsan, és rögtön fel is csendült benne a pillanat dallama.

Nagyon is jól emlékezett: a vonósok elhalkultak, átengedték a színpadot a szólistának, a largetto első ütemei szóltak, amiket úgy szerett. Egyszer csak halk zúgásra lett figyelmes, a város felől jött. Mintha sáskaraj közeledne a távolból. Vagy talán nem is a sáskaraj, hanem inkább a vonósok sűrű, fortéba csapó tremolója jelezte, hogy rögtön kitör a vihar. A zenekar, amely közben megint átvette a témát a zongorától, fojtott hangon szólt, és mintha szélroham söpörne végig a hallgatóság tömegén – mindenki arra fordult, ahonnan az a hangos és erőszakos dübörgés közeledett. Kiszúrta azt a pillanatot, amikor elbizonytalanodott a zongorista, megpillantotta a néma billentyűzetre sújtó két kezét. Nem hallatszott sem a hangszer, sem a zenekar. A park melletti utcát betöltötte a harcokocsik robaja, a hernyótalpak csikorgása. Tetőpontjára hágott, majd csitulni kezdett, és elhalt a hangzavar. Megint csend lett, és a zongora suttogó hangja az utolsó sorokig is elhallatszott, ahol ők ültek.

– Emlékszem – ismételte. – Micsoda ötlet parkban rendezni hangversenyt! Ostobaság...

– Piotr – suttogta a lány (soha nem hívta Piotrnak, mindig csak Piotrúnak becézte) – Piotr, gondoldj csak bele... három hónap boldogság... olyan kevés...

Piotr az első pillanatban nem értette, hogy róluk beszél, amikor felfogta és válaszolni akart, a torkán akadt a szó.

– Te meg még most is... Szerinted nem történt semmi! Mire jó ez? Homokba dugjuk a fejünket? Az emberek hetek óta csak azt kérdezzétek egymástól: kezdődik már? Mindenki tudja, mi lesz, sőt azt is, hogy már nagyon közel van...

De a fiúnak sikerült megőriznie a nyugalját: – Kicsikém, bolondokat beszélsz, ki vagy készülve. Nézd, alszik az egész város, kialudt minden fény. Ez a szendergő város a legjobb bizonyítéka annak, hogy nem történt semmi.

De a sötétség, szavait meghazudtolva, tompán feldübörgött. Felkapták a fejüket, és füleltek. Ugyanaz a baljóslatú zene volt, amely akkor a parkban olyan durván túlharsogta Chopin hangját. A város utcáin nyomult előre a tüzéség. Kigyulladtak a fények, hangokat hallottak az ablakokból. A lány Piotr szemébe nézett.

– Menjünk – mondta a fiúnak.

Belépett a szobába, gondosan bezárta az erkély ajtaját, mintha csak ki tudta volna zárni az éjszaka minden rossz emlékét.

– Emlékszel, amikor először jöttem fel hozzád? – kérdezte a lány, megállt a szoba közepén, és körülnézett. Piotr egész testében hideget érzett. Akaratlanul is megismételné azt az estét? Akkor is ugyanilyen apró léptekkel szaladt be a szobába, megállt, aztán megnézte a négy sarkát... – Emlékszel? Március volt, latyakos március, már olvadt a hó. Mindent zöldre festettél, úgy éreztem magam a szobában, mintha fűben járnék.

A lány már emlékezett! Már visszatért a múltba! Szeretett volna rászólni: „Ne azt mondd, hogy volt, ne azt mondd, hogy festettél! Mondd, hogy most! Mondd, hogy festesz!”

– Te meg Bachot játszottál – idézte fel a fiú.

– Én Bachot játszottam – ismételte a lány, és hozzáfűzte: – Úgy sajnálom, hogy már vége.

– Hagyd már abba! – kiáltott rá a fiú. – Hogy

mondhatsz ilyet! Semminek sincs vége, együtt vagyunk, és együtt is maradunk. Mindörökké. Nyugodj meg, kicsikém. Rögtön felteszek egy kávé.

Remegett a keze. Meglátta a tükörben sápadt arcát. Nem is ő volt.

– Minek áltatnánk magunkat? Vége – mondta a lány. – Vége a fiatalságnak, vége a szerelemnek, vége a képeidnek és a zenémnek is. Nagyon boldogok voltunk, de nincs értelme hazudni. Nem jobb, ha elismerjük, hogy volt három nagyon boldog hónapunk? Nincs igazam?

Elkapta a fiú tekintetét, kiolvasta belőle a választ. Arca eltorzult a fájdalomtól, fehér lett, mint a fal.

A lány arra ébredt, hogy halkán rezegnek az ablaküvegek. Hirtelen felült, már teljesen éber volt, és mindent értett. A szoba félhomályában csak az ablakok szürkéltek. Várt. Pár perccel később nehéz, tompa dörrenést hallott. Azt is hihette volna, hogy a föld sóhajtott ekkorát. Az ablakok megint rákezdték, de az újabb robbanás túlharsogta a finom dallamot. Ránézett az órájára. Négy felé járt. Óvatosan, nehogy felébressze a fiút, feltornázta magát, és a falnak támasztotta a hátát. Piotrot nézte. Olyan védtelen volt, mint egy gyerek, aki nem ismeri a gonoszt, ami most elszabadult. Napbarnította testet, fiatal arcélt, ragadozóvonásokat látott. Lágyan megsimogatta a haját.

– Aludj – suttogta.

Fölé hajolt, és úgy maradt, fölé hajolva, a nyugodt álom utolsó pillanatait őrizve. Hajnalodott, és felkelt a nap. Tizenöt perce tartott a háború.

Zygmunt

Negyvenegyben történt, június elején. Csillagzott a napfényben a park melletti medence klórozott vize. Azt kérdeztük, milyen árnyalatú is volt az a zöld. Napsugaras zöld volt. Reggel nyolcra jártunk oda leckét írni ellenpontozás- és összhangzattanból, bár megkezdődött a vizsgaidőszak, a táskákban a kották és könyvek mellett a fürdőruha is ott volt.

Frankával, Rysiekkal és Alával jártunk oda, pár hónappal később mind odavesztek. Frankának széles, lapos arca volt és nagyon jó

lába, imádta Bachot és a dzsesszt; Rysiek, a zeneszerző, sovány és érzékeny lelkületű fiú volt. De most nem róluk akarok mesélni, hanem Zygmuntról, aki egy alacsony, jelentéktelen, kissé pökhendi és nem túl népszerű, vidéki fiú volt. Néhanapján átjött hozzám, és H.-né szerint – akinél szobát béreltem – szerelmes volt belém. Nem hiszem, hogy igaz lett volna. Szerintem Zygmunt inkább csak barátokat akart szerezni mindenáron, de rideg természetével mindenkit elriasztott. Egy évvel fölöttem járt,

mindenki tudta, hogy sokat tanul és egész nap gyakorol. Sok nehéz darabbal készült a vizsgákra. Többször megígértem neki, hogy felmegek hozzá és meghallgatom – szomjazott az elismerésre és a csodálatra –, de úgy lefoglaltak a vizsgák, a szerelemről nem is beszélve, hogy napról napra halogattam a látogatást.

Valamikor június közepe táján, pár nappal tizenötödike után mentem el hozzá. Akkor már hangosan és rémülten beszéltek az emberek a háborúról.

Ízlésesen berendezett kis szobája volt – könyvek, képek, virágok –, fejlett esztétikai érzékű, pedáns fiú volt. Letültem a heverőre, és meghallgattam Beethoven harmadik zongoraversenyét. Nagyon jól játszott, határozottan és erélyesen, de, mint mondani szokás, lélektelenül. Hosszú és mozgékony ujjai már elsajátították a kifogástalan technikát. Amikor befejezte, azt mondtam, minden a helyén volt. Elégedettnek látszott.

Pár nappal később már háború volt. Az első napokban megismertem a bombáktól való félelmet, ami gyermeteg és nevetséges volt az emberektől való félelemhez képest, amit a következő napokban kellett megismernem.

A város utcáin ponyvás teherautók robogtak, és ismeretlen helyre szállították a zsidókat. A borzalom természetes jelenség lett, a halál pedig mindennapos dolog, amiről az emberek akkor is hangosan beszéltek, ha éppen kenyérért álltak sorba. Az otthonokban megtanulták az új nyelv első alapszavait: *aufmachen, raus, los*. Az emberek megváltoztatták a külsejüket – mást mondott a szemük, a pillantásuk, más volt a járásuk, másképp húzták el a szájukat.

Összefutottam Zygmunttal. Úgy vettem észre, ő is megváltozott. Azt mesélte, hogy három hete elhurcolták otthonról, azt hitte, ez már a vég, de nem, a város szélén, a repülőtérnek kiszemelt terület szintezésén dolgozik. Azt mondtam, örült szerencséjé van, mire finoman, de elég furcsán elmosolyodott. Azután gyorsan elbúcsúztunk. Hiszen kinek volt akkoriban türelme társalogni, a mások sorsa iránt érdeklődni! Egoisták voltunk.

Befordultam egy kihalt, s pont ezért biztonságos mellékutcába, és akkor hirtelen eszembe jutott, hogy volt valami furcsa Zygmunt arcán. Szürkés-kék volt, tele foltokkal.

Nem sokkal ezután megint ott jártam azon a környéken, ahol lakott. Teljesen kimerültem, mert a városháza padlóját sikáltam, aztán meg

épphogy megúsztam egy razziát – már csak zenére vágytam.

Beállítottam hát Zygmunthoz. Bekopogtam, de nem válaszolt senki. Bekiabáltam:

– Nyisd ki, én vagyok az! – és lenyomtam a kilincset.

A szobában félhomály uralkodott, össze voltak húzva a függönyök az ablakon. Zygmunt a heverőn feküdt. Nem állt föl, hogy üdvözljön, meg sem moccant. Elfúló hangon szólt hozzám:

– Gyere, gyere csak be... – mondta, és továbbra is mozdulatlanul, szótlánul feküdt.

– Felébresztettelek?

– Nem aludtam.

– Errefele jártam, gondoltam, játszhatnál nekem valamit... De nem zavarlak, majd feljövök máskor...

És már az ajtó felé fordultam, amikor felpattant az ágyról, odaült a zongorához, felnyitotta a billentyűfedelelet, és a játékot rendszerint megelőző egy perc gondolkodás vagy összpontosítás nélkül, ideges sietséggel eljátszott két rövid c-moll futamot. Olyan volt, mint egy segélykiáltás. Megrázkódtam és megborzongtam. A legkevésbé sem volt kimért vagy kimódolt a játék, a zene tiszta volt és szívhez szóló. Megfeledkeztem mindenről, csak hallgattam Beethoven harmadik zongoraversenyét.

Zygmunt befejezte az első részt, megvárta, míg az utolsó hang is elhalkul (hiszen pedáns fiú volt), nem az történt, amit vártam; ahelyett, hogy halkán leütötte volna a második részt kezdő E-dúr akkordot, így szólt:

– Tudod, iszonyatos veréseket kapunk.

Csak a következő pillanatban értettem meg, nem is tudtam, mit mondjak erre. Elborzadtam.

– Iszonyatosakat – hajtogatta. – Meg rugdosnak is. Nézd csak...

Kigombolta a mellkasán az ingét. Keveset láttam a félhomályban, de az arckifejezését nem felejttem el.

– Akkor miért jársz még mindig oda?

Nem válaszolt. Csak ült görnyedten, és fogta a fejét.

– Az elején húszan voltunk – mondta egy pillanatnyi szünet után. – Tizennégyen maradtunk.

– És a többiek?

– Na igen... a többieket...

– Ne menj oda többé!

– Fölírták a címünket, eljönnek értem...

– Nem biztos, hogy jönnek... Ne menj oda...

– Minden reggel azt hajtogatom: ne menj oda, megkockáztathatnád... Mégis mindennap

visszamegyek... Mielőtt jöttél, itt feküdtem, és arra gondoltam, hogyan vernek holnap.

– Zygmunt! – kiáltottam rá. – Mi van veled? Térj észhez... Ezt nem hagyhatod... Beteg vagy!

– Tudom, hogy nem hagyhatom, igazad van... De nem tudnám... Képtelen vagyok rá...

– Zygmunt – szoltam hozzá most már halkan és higgadtan. – Csinálj valamit, védekezz, hal-

lod! Tened kell valamit... Nem hagyhatod...

Elmosolyodott. Éreztem: ez a gyermeki együgyűséget megértő ember mosolya volt.

Zygmunt meghalt. Nem tudom, mikor, nem tudom, hol. Soha nem tartozott a közeli ismerőseim közé, és be kell vallanom, hogy a háború után nem rázott meg különösebben a halálhíre. Oly sok közeli, kedves ismerőst kellett siratni akkoriban...

Elúszó kert

*E*gyszer úgy adódott, hogy láttam egy elúszó kertet, szép volt és dús, mint a miénk, tele gyümölcsfákkal. Láttam, ahogy lassan és méltóságteljesen eltávolodott az ismeretlen messzeségbe. Kellemes, meleg délután volt, nővéremmel a tornáclépcsőn üldögéltünk, előttünk meg a két kert, Wojcieché és a miénk, karnyújtásnyira. A kettő már szétválaszthatatlan volt, mert nem volt kerítés (azt mondták, az itt idegen elem lenne), csak egy sor ribiszkebokor varrta össze a két kertet egyenletes öltésekkel.

Kellemes délután és lusta, aranyló napsütés volt. Wojciech kiült a ház tornácára – a házaink is egybeépültek –, és átkiabált hozzánk:

– Megyünk almát szedni!

Úgy volt, hogy minden kerti munkát mindkét kertben egyszerre végeztek, ugyanazon a napon kaszálták a fűvet, ugyanazon a napon meszelték a fákat, tehát megszokásból értesített minket a szomszéd, hogy megy almát szedni.

Rögtön utána megpillantottuk Wojciech nővérét. Öles fűzfakasokat tartott a karjában, nálunk is ilyenek voltak a padláson. Wojciech nővére nem szolt hozzánk, csak kiment a kertbe, és letette a kasokat a legnagyobb almafa alá, aztán visszament az udvarba a létráért.

– Wojtek – kiáltotta –, készítsd az újságokat!

Először minden egyes almát óvatosan és gyengéden le kellett szakítani az ágról, majd óvatosan és gyengéden papírkabátba kellett csomagolni, nehogy télen megfagyjon, aztán óvatosan és gyengéden bele kellett rakni a fűzfakasba, végül pedig – már a padláson – óvatosan és gyengéden ki kellett emelni a kasból, és szépen sorban egymás mellé kellett őket helyezni, de úgy, hogy ne érintkezzenek. Erre a gyen-

géd óvatosságra vagy óvatos gyengédségre feltétlen szüksége volt a gyümölcsnek.

Wojciech eltűnt a tornácra, és egy pillanat múlva nagy halom újsággal a hóna alatt tért vissza. Megint átkiabált nekünk: – Leszedjük az aranyalmát!

Mi csak ültünk a tornáclépcsőn, vártuk, hogy édesapánk befejezze a beszélgetést Kasinska asszonnyal, és hívjon minket. A rendelőben beszélgettek, ami poros volt, és üresen állt akkoriban, hacsak nem jelent meg este a sötétség lepke alatt egy-egy páciens, kosarában a korpáskenyér fizetiséggel. Időnként kihallatszott Kasinska asszony erélyes hangja, de édesapámét nem hallottuk. Már jó régóta beszélgettek. Wojciech fölmászott a létrára, a nővére pedig a fa alatt állt, magasba emelt karral, mintha mindjárt táncra perdülne, járná a kujaviakot, vagy valami más népi táncot. Elvette Wojciechtől a leszedett gyümölcsöt, a kas fölé hajolt, aztán megint kiegyenesedett, és nyújtotta a karját. Figyelmesen néztem ezt az érzelmes, bús almaszüretelő táncot. Csak néztük őket, nem akartuk kihallgatni, miről beszélgetnek, de mit tehattünk volna. Igazából nem beszéltek hangosan, nem is hallatszott el minden hozzánk, de olykor elég egy-két szó, és már tudja az ember, miről beszélgetnek. Aszottak, mondták. Zöldek. Igazuk van, hallottuk. Mi lesz télen, sopánkodtak. Azt is mondták, hogy mi már biztos megettük az egész termést, még éretlenül, és milyen igazunk volt, mert ki tudja, mi lesz velünk télen. Biztos igazuk volt.

Olyan feszülten figyeltem, hogy még a szemem is belefájdult. A nap tűzpirosra festette a fák árbocait. Honnan tudhattam volna, hogy ez a kihajózás jele?

Gyermekkori barátunk, Wojciech kertje váratlanul megremegett, megmozdult, megingott, és óvatosan, mint egy nagy, zöld hajó, úszni kezdett. Lassan, de feltartóztathatatlanul haladt, aztán hirtelen egyre nagyobb lett köztünk a távolság, végül eltűntek a láthatáron. Elhajóztak a távoli, elérhetetlen messzeségbe.

Furcsán éreztem magam, és sajnáltam őket, mert gyermekkoromtól hozzászoktam a közelségükhöz, nem is tudom, mi történt volna, ha a nővérem nem szól rám.

– Mit hunyorogsz. Ha így nézel, rögtön látják, hogy zsidó vagy.

Ahogy kiejtette ezeket a szavakat, egy csapásra visszatért minden a régi helyére: a kert és a fák, a kasok és a létra, Wojciech és a nővére. De ki hitt akkor a hazatérésben! Én ugyan nem.

Édesapánk behívott a rendelőbe az erélyes Kasińska asszonyhoz, aki – miután megállapodott vele az árban – megígérte, hogy készít nekünk kennkartét, hogy megmeneküljünk, ne öljenek meg.

Jean-Christophe

*M*i, nők az Ostbahnon dolgoztunk, a munka tűrhető volt, mert egy lány volt az aufseher, aki ismert minket, és mi is jól ismertük őt, mert annak idején egy iskolába jártunk; helyes, fekete, telt lány volt göndör fürtökkel, azelőtt a járási hivatalnokokkal bújt ágyba, most a németekkel, de azért jó lány volt, mert csak velük feküdt le, senki mással. A munka azért is volt elviselhető, mert a töltés egyengetése nem nehéz, ráadásul erdőben dolgoztunk, egy gyönyörű erdőben, öt vagy nyolc kilométerre a várostól, csendben, a fák között. Az aufseher oda se figyelt, nem érdekelte, mit és hogyan csinálunk, csak üldögélt egy fa alatt és unatkozott, szívesen társalgott volna velünk, de biztos félt, hogy elveszíti az állását, vagy csak nem illik, tehát úgy nézett ki, mintha lenne kedve társalogni. Már nem volt olyan helyes, mint régen, elhízott, és csúnya lett a bőre. Ebéidőben olykor közelebb húzódott, és odaszólt: „Szép ez az erdő, igaz?” „Szép” – válaszoltuk. Mint hamarosan kiderül, tapintatos lány volt.

Még akkor sem kérdezte, miért nem dolgozunk, miért hevernek a lapátok és a csákányok a fa tövében, amikor razzia volt a városban, ránk se nézett, csak ült a tisztás szélén, háttal nekünk, mi meg a fűben feküdtünk, és meg se mukkantunk, csak vártuk, hogy eldübörödjön a vonat, mert az azt jelentette, hogy vége a hajszának, bár akkor még nem tudhattuk, kit visznek a vonattal, és ki menekült meg. Csak hevertünk a fűben szóttanul, mintha a hangunk elnyomhatná a munkahelyünkötől nem messze, az erdő szélén robogó vonat zakatolását. Csak az egyik lány sírt, nem is a legfiatalabb, mert ő már

magára maradt, nem volt senkije a városban. Halkan sírdogált, néha feljajdult. Nem nyugtatta meg senki. Egy másik meg koszorút font – körös-körül mindent elborított az erdei harangvirág –, de amint elkészült eggyel, rögtön szétépte, és újat kezdett. Az egész tisztást letarolta. A harmadik kenyeret majszolt, lassan, elgondolkodva eszegetett, amikor elkészült a sajátjával, nem is szólt, csak vett egy szeletet a többiekéből, és tovább rágcsált. A legidősebb a földre tapasztotta a fülét.

Síri csend volt az erdőben, nem énekeltek a madarak, viszont csodálatos fa- és virágillat lebegett. Onnan se hallatszott ide semmi, akárhogy füleltünk – néma csend. Szörnyű volt az a csend, mert tudtuk, hogy ott lőnek, kiabálnak és sírnak, tudtuk, hogy az ott egy mészárszék. Itt pedig – harangvirág, mogyoróbokor, százszorszép és még sok más ritka szép, szín pompás virág. Igen, pont ez volt olyan szörnyű, ugyanolyan szörnyű, mint várni a vonat dübörgését, ugyanolyan szörnyű, mint arra gondolni, kit vihettek el.

Csak egy vékony, fekete lány vált ki a csapatból. Félrevonult, a mogyoróbokrok árnyékában hasalt, nem is figyelt a többiekre, csak olvasta a könyvét. Szabályos időközönként zizzent a papír, ahogy lapozott, de egyszer sem emelte föl a fejét, nem nézett ránk. A könyv vaskos volt és rongyos, mert amikor délután erős szél kerekedett (a vonat még mindig nem volt sehol) egyik lap a magasba röppent, mint a galambok, a vékony, fekete lány pedig ide-oda szaladgált, és azt kiabálta: „Kapjátok el!” Aztán összegyűjtötte, sorba rakta a lapokat, hasra feküdt, a könyvére támaszkodott, és folytatta az olvasást.

A sírós lány egyre hangosabban zokogott, egyébként mindannyian tudtuk jól, hogy minden pillanat közelebb hozza a dübörgő vonatot, rögtön meghalljuk a sínen járó halált. Egy lány még fel is kiáltott: „Jaj, anyám!”, ezt még több hang is kiáltotta, mert visszhangzott az erdő.

A felügyelő lány körbeszegte a zsebkendőjét, a bokrok közé dobta üres cigarettásdobozát, fölállt, és le-föl járkált. Egyszer csak megállt a vékony, fekete lány előtt, láthatóan kérdezni akart tőle valamit, de mintha nem lett volna hozzá bátorsága, mert rögtön el is ment, nagyon halkán dudorászva és folyton az órájára pillantgatva. De amikor másodszor is odaért az olvasó lányhoz, nem bírta tovább:

– Hát te mit olvasol? – kérdezte.

A lány szemmel láthatóan alig tudta letenni a könyvet, de felnézett, ki kérdezte.

– A *Jean-Christophe*-ot.

– A *Jean-Christophe*-ot? – csodálkozott a felügyelőnk. – Csak ennyi, *Jean-Christophe*, és kész?

– *Jean-Christophe* – ismételte a lány.

– Szép könyv?

A lány bólintott.

– A szerelemtől szól?

A lány elgondolkodott (nagyon vékony és csúnya volt, blúz helyett férfizakót viselt), aztán komolyan válaszolt:

– Igen, arról is.

– Szóval a szerelemtől szól – mosolyodott el

az aufseher lány. Talán azért nevetett, mert vonzódott a szerelemhez. – Kölcsönadod majd? – Miért ne? – válaszolt a másik lány. – Neked adom örökbe.

– Nem, nem kell örökbe, csak kölcsön, majd visszaadom. – Egy pillanatra elgondolkodott. – Szép lehet, ha ezt olvasod egész nap, még ma is, amikor viszik a zsidókat.

– Sietnem kell – mondta a lány –, szeretném befejezni. Még hátravan egy kötet, félek, hogy nem érek a végére.

A könyvre pillantott, megsaccolta, hány oldal lehet még hátra.

– Félek, hogy nem érek a végére – hajtogatta magában, de az aufseher lány is meghallotta, és ezek a szavak már teljesen meggyőzték.

– Biztos *nagyon* szép könyv. Mi is a címe? Elfelejtettem... *Jean-Christophe* – mondta, majd többször is elismételte, mentegetőzve feledékenységéért. – Ha nem tudod kölcsönadni, kiviszem a könyvtárból. – Aztán megsajnálta a lányt, és hozzátette: – Biztos be tudod még fejezni, nem olyan vastag ez a kötet.

A sírós lány most már hangosan zokogott, nem is sírás volt ez, hanem jajgatás. A legidősebb lány letérdelt, fülét a földre tapasztotta. De a föld még mindig hallgatott.

LENGYELBŐL FORDÍTOTTA:
PETROVSZKI LAJSZKI BRIGITTA

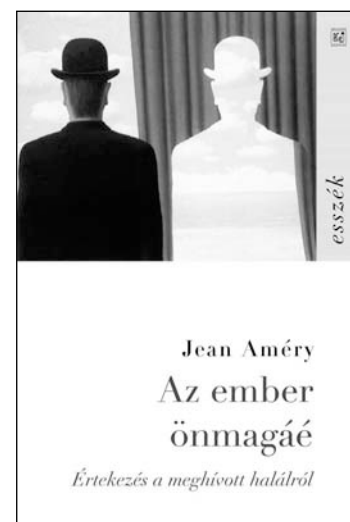
A Múlt és Jövő kiadó még megvásárolható könyvei:

2600 Ft

1450 Ft

1800 Ft

Keresse a jobb könyvesboltokban illetve szerkesztőségünkben.